२०६३ साल बैशाल २९ गते चितवन जिल्लाको जगतपुर गा.वि.स.५ को कृण्णचोकमा माओबादीद्धारा स्थानीय बासिन्दा तथा पुर्व माओबादी कार्यकर्ता प्रेम बहादुर ठोकरको हत्याकाण्डको अद्यन प्रतिवेदन

पृष्टभुमी,

ने.क.पा.(माओबादी) ले युद्ध विराम गरेको समयमा पनि हत्या जस्तो अमानविय घटना गरेकोले उक्त घटनाप्रति इन्सेकको ध्यानाकर्ष भएको हो । उक्त समचार इन्सेक अनलाइन, कान्तिपुर, अन्नपुर्णपोष्ट लगायतका अन्य दैनिक पत्रिकामा प्रकाशित भएपछि त्यसको यर्थातता पत्ता लगाइ सत्य तथ्य कुरा थाहा पाउने उदेश्यले इन्सेक र एडभोकेसी फोरम मिली घटनाको अद्यन गर्न २०६३ साल जेठ २ गते घटनास्थल तर्फ प्रस्थान गरेको थियो । उक्त टोलीमा इन्सेकका लोकराज अवस्थी र एडभोकेसीका के. पी. पाठक संलग्न थिए । घटना स्थलमा गएर अद्यन गर्दा निम्न अनुसारको विवरण तथ्य फेला परयो ।

घटनाको बिस्तृत विवरण

जगतपुर गा. वि. स. वार्ड नं ५ शंकरपुर बजारमा प्रेम ठोकर लगायतका अन्य ५ जनाको समुहले दिनानुदिन लुटपाट, चन्दा असुली र धम्क्याउने कार्य बिगत २ बर्ष देखि लगातार गर्दै आएकोले उनीहरुको गतिविधिवाट हैरान भएपछि बजारका ब्यापारीहरुले बजार सुरक्षा समिति गठन गरेको कुरा त्यहाका ब्यापारी भरत गुरुङले बताए । ब्यापारी भरत गुरुङका अनुसार प्रेम बहादुर ठोकर बिगत २ बर्ष पहिले माओबादी गा. ज. स. प्रमुख तथा डब्लु. टी. कार्यकर्ता भएको तर पछि पार्टीवाट निस्कासित गरेपछि पनि उसले म माओबादी हु तिमीहरुले चन्दा दिनु पर्छ नदिए पार्टीले कारबाही गर्छ भनेर धम्क्याउदै लुटपाट गर्दै आएका थिए । तर गाउलेले डरका कारण कुनै प्रतिकार नगरि माग बमोजिम चन्दा लगायतका अन्य सामाग्री मागे अनुसार दिइराखेका थिए ।

यसै सिलसिलमा २०६३ साल बैसाख १४ गते बेलुका करिब ७ बजेतिर शंकरपुर चोकमा स्थायी बसोबास गर्दै आएका पूर्व सैनिक टुक बहादुर राइको घरमा रक्सि पिएर प्रेम ठोकर र बिन्दु मोक्ताङ (सिट्टी) जथाभावी बोल्दै ज्यान जार्ने धम्कि दिदै जथाभावी खुकुरी चलाउदा थाले । पछि परिवारका सदस्यले किन गाली गरेको , हामीले के गरेका छौ भन्दा प्रेम

ठोकरले खै तरो सालो बेन राना काहा छ ? भनेर खुट्टाबाट खुकुरी झिकेर झयालमा २ चोटी प्रहार गरेका थिए । पछि गएर गाउलेहरु जम्मा भए पछि दुबै जना भागेका थिए । त्यही घटनालाइ लिएर बजार सुरक्षा समितिले ३ दिने म्याद दिइ माफी माग्न भनेका थिए तर एक हप्ता बित्दा पनि प्रेम ठोकर नआए पछि बजारियाहरुले मौखिक रुपमा माओबादीलाइ उजुरी दिएका थिए ।

त्यस पछि बजारीयाहरुको मौखिक उजुरीको आधारमा माआेबादीले २०६३ साल बैशाख २९ गते दिउसो लगभग ३ बजे ५ जनाको समुहले के छ प्रेम जी जाउन यार माथी सम्म यसो गफगाफ गरौन भनेर घर भन्दा अलि तलको सिसौका जंगलबाट माथी नयाबस्तीको मन्दिर तिर लगेका थिए । माओबादी सादा पोसाकमा आउका थिए भने ति मध्य एक जनाी केटी र ४ जना केटाहरु थिए । तिनीहरु सबैजना २०,२२ उमेरका थिए । तिनीहरुले प्रेम बहादुरलाइ मन्दिर पछ्राडीको जंगलमा लागि लगभग डेढ घण्टा सम्म अमानविय तरिकाले पिटेका थिए । पिटदा खेरी लौराले, पेटी, बुटले खुट्टा देखि टाउको सम्म मरणासन्न हुने गरि पिटेका थिए । जीउ भरि नीलाकाला डामहरु हुन्जेल सम्म पिटेका थिए । प्रत्यक्षदर्शीका अनुसार पिटदाखेरी प्रेम बहादुरले पानी पानी भन्दा यस्ता अपराधीलाइ पानी किन खुवाउने भन्दै मुखमा लात्तीले हिर्काएको बताए । बेहोस हुने गरि पिटेपछि प्रेम बहादुरलाइ साइकलमा राखेर पुरै गाउ घुमाएको गाउलेले बताए । साइकलमा घोप्टो पारेर राखेका थिए र गाउ घुमाउदा पनि पानी पानी भनेर प्रेम बहादुर भन्दा पनि माओबादीले कुनै वास्ता नगरेको उल्टा गाउलेले पानी दिन खोज्दा रोकेको बताए ।

सोही दिन वेलुका करिब ५ बजेतिर माआबादीले प्रेम बहादुरलाइ शंकर चोकमा ल्याइ जम्मा भएका गाउलेलाइ सम्बोधन भाषण गरेका थिए । भाषणमा प्रेम बहादुर जस्तै बिन्दु मोक्ताङ सहित अन्य ४जनालाइ कारबाही गर्ने धम्की दिएका थिए । उनीहरुले भाषण गर्दा गर्दै प्रेम बहादुर बेहोसको भईसकेका थिए । त्यस पछि माओबादीले मेघोली हेल्थपोष्टका अहेवलाइ ल्याएर उपाचार गर्न भने पछि अहेवले चेक गर्दा प्रेम बहादुरको शास मात्र बाकी रहेको थियो । शरीर पुरै पहेलो भइसकेको कुरा मेघोली हेल्थपोष्टका अहेवले बताए । उनले तत्काले अस्पताल लिने सल्लाह दिए पनि माआबादीले बा १४ प ३९३६ नम्बरको मोटरसाइकलमा राखेर नजिकैको जंगलमा फालेर भागेका थिए । पछि प्रेम ठोकर की श्रीमति सहित गाउलेले उक्त घटनास्थलमा आउदा प्रेम बाहदुर मरिसकेको कुरा उनकी श्रीमतिले बताइन । पछि उनीहरुले लासलाइ बोकेर जिल्ला प्रहरी कार्यालय चितवनमा लगि पोष्मार्टम गरेको जानकारी गाउलेले दिए । त्यसपछि

लासलाइ पाष्टमार्टम गरि घरमा लगेर दाहसंस्कार गरेको कुरा प्रमे ठोकरका भाइ आइत बहादुर ठोकरले बताए ।

प्रेमबहादुरको बारेमा गाउलेको भनाइ

प्रेमबहादुर ठोकर बिगत २ बर्ष पहिले मऔबादीमा गएको र पछि माओबादीले कारबाही गरेपछि पनि म माओबादी हु भन्दै गाउलेलाइ धमक्याउदै हिड्ने गर्दथ्यो । पहिले पनि गाउमा रक्सि खाएर गाउलेसँग झगडा गर्ने लगायतका नराम्रा काम गर्दै हिड्थ्यो । रक्सिले उसलाइ क्षेयरोग लागेर स्वास्थ्य स्थिति कमजोर भइ सकेको थियो । बिगत देखि नैतिकता पतन भएको मान्छे हो भन्ने भनाइ थियो ।

प्रेमबहादुरको परिवारको भनाइ

प्रेम बहादुरको परिवारले पनि प्रेम बहादुर माओबादी भएको स्वीकार गरे पनि गाउलेले भने जस्तो खराब आचरण भएको चाहि नभएको बताए । घरपरिवारमा राम्रो मेलमिलाप गरेर बस्ने ,घरपरिवारको घर खर्च पनि आफैले बेहोर्ने बताए । तर क्षयरोग लागेको र औषधि सेवन गरि राखेको कुरा स्वीकार गरे । हामी घटनास्थलमा जादा उहाकी पत्नीले आफनो श्रीमान निर्दोष भएको र बिनाकारण हत्या गरेको कुरा बताए । माओबादीले लाग्नेको हत्या गरपछि आफुलाइ नभेटेको , क्षतिपुर्ति पनि नदिएको , पत्रपत्रिकाले गलत समचार लेखेको जस्ता आरोप लगाइन । प्रेम बहादरका भाइ आइतबहादुर ठोकरले पनि आफनो दाइ बिरमी भएको कुरा थाहा पाउदा पाउदै पनि माओबादीले अमानबिय तरिकाले मारेको , एक चोटी पनि सफाइको मौका नदिएको , लगायतका कुरा बताए ।

प्रेम बहादुरको पारिवारिक स्थिति

अनुगमन टोली घरमा पुग्दा एउटा सानो खरले छाएको घर । ढोकाको छेउछाउमा साना छोराछोरी पल्टि रेखेका थिए । सानो घर भित्र ५, ७ जना निसासिएर बसेको अवस्था थियो । हामी गए पछि सबै जना बाहिर आए । सबैसँग स्थिति बुझ्दा सुकुमबासी परिवार र कमाइ खाने कुनै पनि जग्गा नभएको , गाउको सामुदायिक वनको हेरचाह गरे वाफत घर वनाउने सानो जग्गा दिएको , अर्काको भारी बोकेर , खेतमा काम गरेर जीवन यापन गरि

राखेको कुरा थाहा भयो । छोराछारीले फाटेका लुगा लगाएका थिए भने अन्य परिवारसँग बुझ्दा दैनिक जीवन यापन गर्न पनि धौ धौ भइराखेको बताए ।

माओबादीको धारणा

सबैसँग सोधखोज गरि सके पछि माओबादीलाइ भेटनका लागि गाउलेसँग अनुरोध गरे पनि लामो समय सम्म भेटन सकिएन । साझपख बल्ल बल्ल एक जना जिल्ला स्तरिय अखिल क्रानिकरीका स्थानीय नेता सुमन ढकालसँग भेटघाट भए पनि उहाले घटनाको बारेमा आफुलाइ त्यति थाहा नभएको बताए । हामीसँग बोल्न पनि डराए । अर्को दिन बिहान स्थानीय रिलेकका साथीहरुको पहलमा माआबादीका जिल्ला सेक्रेटरी घनश्याम उर्फ अविनाशसँग भेट भयो । भेटका क्रममा उहाले यो घटना पार्टीको निति भन्दा बाहिर गएर भएको हो । यसमा हामीले प्रेस बक्तव्य निकाली माफी मागी सकेको बताए । प्रेम बहादुर ठोकरलाइ मार्ने नियतले नभइ केबल जनताको साम् उभ्याई माफी मागाउने कुरा भए पनि उ माथी सामान्य कुटपिट भएको र टिबीका हृदयघात भएर मरेको बताए । उक्त घटनाका दोषीलाइ श्रम शिबिरमा राखेर कारबाही भइरहेको जानकारी दिए । तर कुन किसिमको कारबाही हो त्यो भने बताउन चाहेनन । साथै उहाले प्रेमबहादुरको परिवारलाइ क्षतिपुर्ति स्वरप रु ५,००० सहयोग गरेको कुराको पनि जानकारी दिए । अब देखि यस्ता घटना हुन नदिन पार्टी जिम्मेबार भएर अगाडी बढने र प्रेम बहादुरको परिवारलाइ भेटघाट गर्ने कुरामा प्रतिबद्धता पनि ब्यक्त गरे ।

निष्कर्ष

घटनाको बारेमा अद्यन गर्दा प्रेम बहादुरको बानी बेहारा नराम्रो भए पनि माओबादीले मान्छेको बाच्न पाउने नैसर्गिक अधिकारको हनन गरेका छन । सम्बन्धित सबै पक्षसँग सोधपुछ गर्दा प्रेम बहादुर ठोकरको हत्या जुन सुकै नियतले गरे पनि मानविय कानुन बिपरित हो भन्ने बुझिन्छ । किनभने युद्धमा प्रत्यक्ष सहभागी नभएका र माओबादीले युद्धबिराम गरि हत्या हिंसा बन्द गर्ने प्रतिबद्धता समेत जाहेर गरेको बर्तमान परिस्थितिमा यस्तो अमानबिय कार्य हुनु घोर निन्दा एवम आपत्ति जनक कार्य हो । माओबादीका अध्यक्ष प्रचण्डले बारम्बार अर्न्तराष्ट्रिय कानुनको पालना गर्ने प्रति बद्धता जनाए पनि यस घटनाले माओबादीले मानबिय कानुन र अर्न्तराष्ट्रिय कानुनको पालना नगरेको स्पष्ट हुन्छ । यस्ता कार्य नघटन दिन माओबादीले आफना तल्ला स्तरका कार्यकर्तालाइ बेलैमा सजग पार्न अत्यन्त जरुरी

देखिएको छ । नत्र भने आगामी दिनमा पनि यस्ता घटना घटन सक्ने प्रबल सम्भावाना देखिन्छ ।

अद्यनटोली
लोकराज अवस्थी
अनौपचारीक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक)